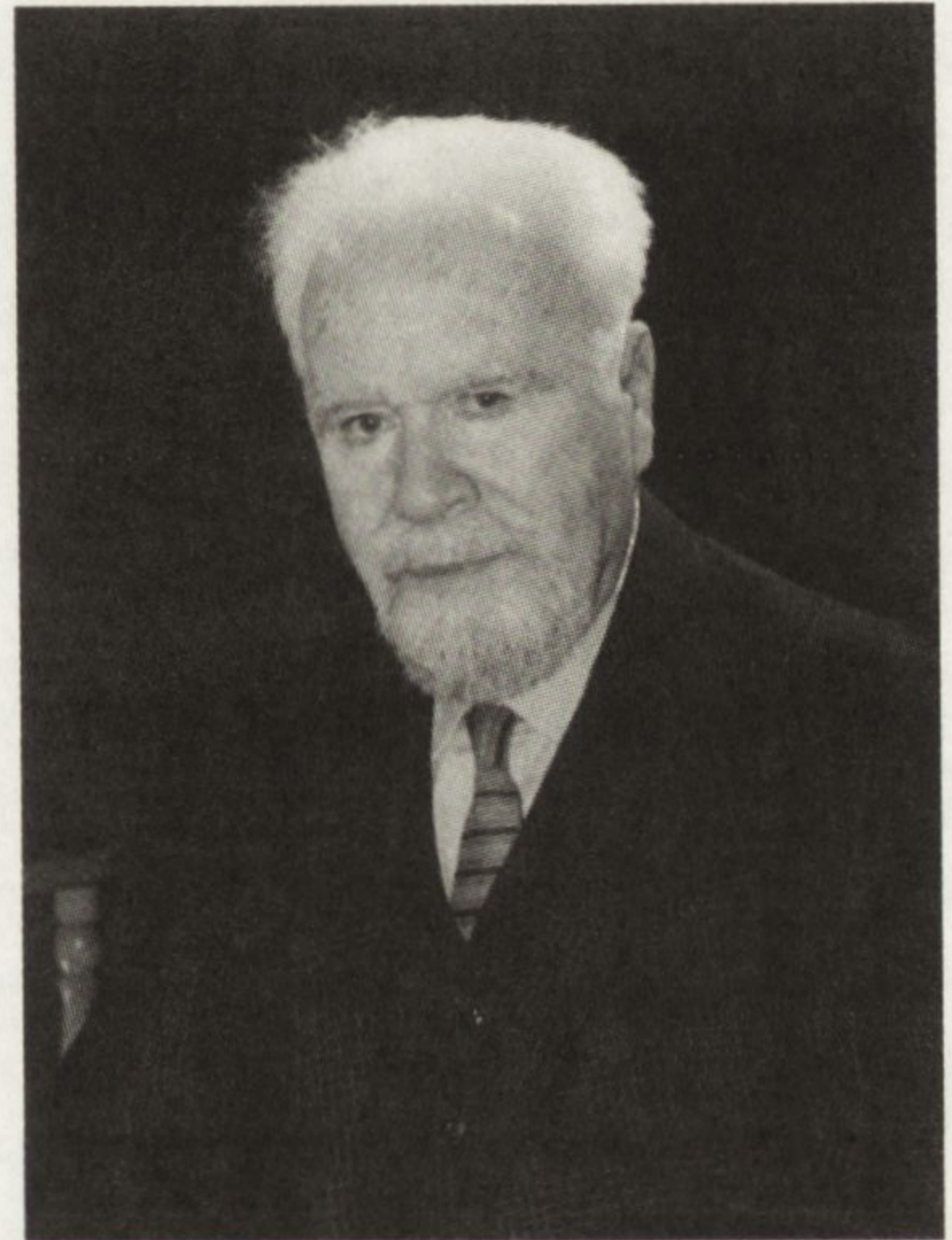

■ ■ ■ ■ ■ ■
**KRONIKA
NAUKOWA**
■ ■ ■ ■ ■ ■

Sergiusz Riabinin
(25 XII 1918–20 VI 1997)

W dniu 20 czerwca 1997 roku zmarł docent doktor habilitowany Sergiusz Riabinin, emerytowany pracownik naukowy Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie, twórca i wieloletni kierownik Zakładu Ochrony Przyrody tej uczelni.

Urodził się 25 grudnia 1918 roku w Mariupolu. Studia wyższe rozpoczął w 1936 roku na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. W okresie okupacji pracował jako asystent w Stacji Ochrony Roślin przy Lubelskiej Izbie Rolniczej. Od 1944 roku kontynuował studia i rozpoczął jednocześnie pracę w Zakładzie Zoologii Szczegółowej Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Był organizatorem pierwszej pracowni dydaktyczno-zoologicznej, gromadził aparaturę, okazy muzealne i ćwiczeniowe oraz literaturę i inne niezbędne wyposażenie do zajęć. Studia ukończył w 1945 roku na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UMCS, uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie zoologii z anatomią porównawczą.

W latach 1945–1950 pracował jako asystent na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych w 1949 roku, a następnie w 1960 roku – stopień doktora habilitowanego.

W 1955 roku powrócił do Lublina, by utworzyć tutaj oddział Zakładu Ochrony Przyrody PAN, którym kierował do 1960 roku. W latach 1961–1989 pracował w UMCS jako docent

etatowy. Był inicjatorem powstania i organizatorem Zakładu Ochrony Przyrody i Fenologii, a w latach 1962–1970 – kierownikiem tego Zakładu. Pełnił również funkcję prodziekana Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (1962–1963), kierownika Katedry Zoologii Systematycznej (1963–1964), kierownika Zakładu Ochrony Przyrody (1973–1987) na tym Wydziale. Od 1974 roku prowadził również zajęcia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Prowadził też wykłady na Międzyuczelnianym Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Lublinie, jak również na studiach doksztalcających i podyplomowych w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie. Był organizatorem otwartych seminariów z ochrony przyrody, na które zapraszał jako prelegentów wybitnych ludzi nauki, jak W. Szafer, W. Michajłow, B. Ferens i inni. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem osób także spoza środowiska uniwersyteckiego.

W pracy badawczej doc. Riabinin koncentrował się przede wszystkim na fenologii, szczególnie owadów i ptaków. Badania fenologiczne prowadził w aspekcie ich powiązań z ekologią, geografą, bioklimatologią oraz ochroną roślin i ochroną przyrody. Doc. Riabinin zwrócił w badaniach uwagę na sezonowe rytmy środowisk geograficzno-przyrodniczych, w tym na opracowanie fenologii zwierząt w kontekście fenologii ich środowisk. Gromadził i opracowywał materiały dotyczące synchronizacji zjawisk fenologicznych w przyrodzie w relacji owady–ptaki–rośliny. Opracowywał nowe metody badań nad sezonowymi rytмами biocenoz i krajobrazów (przekroje fenologiczne, akordy fenologiczne, izofeny zespołowe). Wskazywał na góry jako na niezastąpione laboratorium w badaniach z zakresu fenologii oraz na nowe ujęcie fenologii wiążące fenologię i ochronę przyrody. Doc. Riabinin wprowadził do teorii fenologii wiele nowych pojęć i określeń.

W swojej działalności naukowej prowadził również badania dotyczące ochrony przyrody, a szczególnie zagadnień faunistyki, urbanizacji i ochrony ptaków. Do najcenniejszych należą prowadzone nieprzerwanie od 1951 roku badania dotyczące awifauny Lublina, unikatowe w skali krajowej i nieliczne na świecie. Niezwykle cenne okazały się również badania Polesia Lubelskiego prowadzone w okresie intensywnych przekształceń związanych z budową kanału Wieprz–Krzna i nawiązujące do badań Władysława Taczanowskiego. Doc. Riabinin prowadził też liczne badania w rezerwatach i parkach narodowych w Polsce i Szwajcarii.

Dorobek publikowany doc. Riabinina, zestawiony w opracowaniu „Wykaz publikacji z zakresu nauk przyrodniczych Sergiusza Riabinina” (Wyd. UMCS Lublin, 1986), do 1984 roku obejmował 129 pozycji; ostatecznie liczy 156 pozycji przyrodniczych oraz 75 pozycji literackich (wiersze, refleksje, eseje), bardzo często opierających się lub odwołujących do przyrody, o wyraźnych tradycjach franciszkańskich.

Doc. Riabinin publikował przede wszystkim w czasopismach przyrodniczych i pedagogicznych, jak: „Ochrona Przyrody”, „Przyroda Polska”, „Chrońmy Przyrodę Ojczystą”, „Przegląd Zoologiczny”, „Kosmos”, „Wszechświat”, „Szkoła Specjalna”, „Biologia w Szkole” i in.

W zainteresowaniach dydaktycznych oprócz wykładów, seminariów, ćwiczeń z fenologii, ekologii, ewolucji, ornitologii, entomologii na szczególne podkreślenie zasługują zainicjowane przez doc. Riabinina prace pod hasłem „Pomóżmy niewidomym poznawać przyrodę”. Oprócz specjalnych artykułów powstało opracowanie „Szkolne wycieczki przyrodnicze dla niewidomych” oraz rozdział w podręczniku „Tyflopädagogika”. Prowadził

również zajęcia z nauczycielami i uczniami ośrodka dla niewidomych w Laskach Warszawskich i w Żuławie. Plonem tych zainteresowań były pomoce w postaci nagrań głosów zwierząt, zestawu muszli, galasów, liści itp., przydatne w przybliżaniu środowiska przyrodniczego niewidomym.

Studentów biologii oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doksztalających dla nauczycieli jak nikt inny potrafił zainteresować przyrodą, szczególnie na licznych i różnorodnych zajęciach terenowych. Umiał w sposób szczególny i właściwy tylko Sobie wskazać na piękno i jedność zjawisk wśród roślin, owadów, ptaków i w całej przyrodzie. Wskazywał na harmonię i rytmiczność zjawisk przyrodniczych, gdyż dysharmonii i zgrzytów w przyrodzie dopatrywał się On tylko w bezmyślnej i zachłannej działalności człowieka. Docent Riabinin często mawiał, że „*po to poznajemy przyrodę, by się od niej uczyć i by uczyć innych, jak unikać zgrzytów niepotrzebnych ani człowiekowi, ani przyrodzie*”. Niezwykle pomocne materiały do zajęć z biologii prowadzonych w środowisku naturalnym i antropogenicznym zawarł w książce „Miasto – teren szkolnych wycieczek przyrodniczych”.

Był recenzentem kilku prac habilitacyjnych i doktorskich oraz promotorem 81 prac magisterskich z ornitologii, entomologii, fenologii, ochrony przyrody i ochrony środowiska.

Pełnił liczne funkcje społeczne, w tym przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Entomologicznego – Oddział w Lublinie, przewodniczącego Zarządu Okręgu LOP, był członkiem Komitetu Ochrony Przyrody PAN i Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody w Lublinie.

Za całokształt działalności naukowo-badawczej i dydaktyczno-wychowawczej został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Odznaką „Zasłużony dla Lubelszczyzny”, Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej II stopnia, Nagrodą Rektora UMCS za pracę naukowo-dydaktyczną.

Doc. Sergiusz Riabinin pozostanie w naszej pamięci jako przyrodnik i wielki humanista.

Tadeusz Puszkarski

40. sympozjum IAVS (Czeskie Budziejowice, 18–23 VIII 1997 r.)

Kolejne sympozjum IAVS (Międzynarodowe Stowarzyszenie do Badań nad Roślinnością) zostało zorganizowane przez zespół badaczy z Instytutu Botaniki Czeskiej Akademii Nauk (T. Herben, F. Krahulec, Z. Neuhäuslova, P. Pyšek) oraz z Uniwersytetu Południowoczeskiego (J. Lepš, K. Prach, P. Šmilauer, M. Šmilauerova). Tematem sympozjum były trzy zagadnienia: (1) eksperymentalne testowanie mechanizmów dynamiki zbiorowisk, (2) kartowanie geobotaniczne i hierarchiczna klasyfikacja roślinności oraz (3) funkcjonowanie blisko spokrewnionych taksonów w zbiorowiskach roślinnych. Obrady odbywały się na niewielkim, ale znakomicie wyposażonym kampusie powstałego przed paru laty Uniwersytetu Południowoczeskiego, położonym na przedmieściach Czeskich Budziejowic. W sympozjum wzięło udział ponad 250 osób, wygłoszono 82 referaty i zaprezentowano około 100 plakatów.